



СТАНОВИЩЕ

на представените трудове за участие в конкурс за академичната длъжност ДОЦЕНТ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Международна журналистика), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 99 от 20.11.2020 г.

Рецензент: доц. д-р Мария Попова, Софийски университет „Св. Кл. Охридски“, Факултет по журналистика и масова комуникация, катедра „История и теория на журналистиката“

Кандидат: гл. ас. д-р Ралица Ковачева, Софийски университет „Св. Кл. Охридски“, Факултет по журналистика и масова комуникация, катедра „История и теория на журналистиката“

I. Данни за кандидата – преподавателски опит и подготвеност за заемане на академичната длъжност по конкурса

Гл. ас. д-р Ралица Ковачева завършва специалност „Журналистика“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, профили „Телевизия“ и „Международна журналистика“. Има значим професионален опит – била е програмен директор на два телевизионни канала „Би Ай Ти“ и „Алма Матер“, редактор и водещ на централната новинарска емисия на телевизия „Re:TV“ и на сутрешния блок на БНТ „Денят започва“. През 2016 г. получава докторската си степен и става част от академичния състав на Факултета по журналистика и масова комуникация като заема последователно академичните длъжности „асистент“ и „главен асистент“. В бакалавърската програма „Журналистика“ води дисциплините „Теории за международните отношения“, „Световната политика в медиите“, „Балканите в съвременните международни отношения“ и „Учебно студио 2 (Телевизия)“. Има четири курса в различни магистърски програми във Факултета по журналистика и масова комуникация и е ръководител на магистърска програма „Международна журналистика“.

Гл. ас. д-р Ралица Ковачева е автор на две монографии, на глави от две монографии (от тях едната е на английски език и е публикувана в авторитетен международен сборник), на 15 научни статии (от тях две са на английски език и са публикувана в научно издание с импакт фактор Scopus и в колективна монография). Тя има 15 участия с доклади в национални и международни форуми, в 7 научно-изследователски проекта. Гл. ас. д-р Ралица Ковачева членува в три национални и международни научни, образователни и професионални организации като European Communication Research and Education Association, Асоциация на европейските журналисти-България, Коалиция за медийна грамотност.

Познавам гл. ас. д-р Ралица Ковачева като интелигентен, отговорен, модерен във възгледите си и отдаден на професията си преподавател и учен. Тя е активен и коректен член на катедра „История и теория на журналистиката“. Работи старателно със студентите и докторантите в катедрата, била е научен ръководител на 13 дипломанта, автор е на важни и интересни публикации. Тя е енергичен член на екипа, с който организираме поредицата от дискусии „Бъдещето на журналистиката“. На тях срещаме студентите от факултета с интересни журналисти. Освен това е инициатор и съорганизатор на конкурсите за студентско есе и студентски видео клип, организирани от катедра „История и теория на журналистиката“ на ФЖМК и Бюрото на Европейския парламент в България.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса научно-образователна продукция

В конкурса гл. ас. д-р Ралица Ковачева участва с една монография, глави от две монографии, една от която е на английски език и е публикувана в авторитетен международен сборник, 9 статии, от които 8 на български език и една на английски език. Текстовете на гл. ас. д-р Ковачева имат 24 цитирания, от които 13 цитирания са отбелязани в монографии и колективни томовете с научно рецензиране, както и в нереферирани списания, 6 цитирания са отбелязани в текстовете чрез системата Scopus ELSEVIER, 4



цитирания са в текстовете чрез системата Web of Science Clarivate Analytics и едно цитиране чрез системата CiteEc.

В конкурса са представени достатъчни като брой, характер, разнообразие и дълбочина на научното съдържание публикации, които напълно отговарят на спецификата и научната класификация на обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент”. Кандидатът е изпълнила количествените и качествени критерии от минималните национални изисквания от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Кл. Охридски”, както и минималните национални изисквания, определени в Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав на Република България – 50 точки от защитена дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор”, (в рамките на група от показатели А), 100 т. от публикуван хабилитационен труд (в рамките на група от показатели В), 205 т. от публикувани монографии, глави от книги, статии (в рамките на група от показатели Г) и 55 т. от представени цитирания (в рамките на група от показатели Д).

Основният хабилитационен труд на гл. ас. д-р Ралица Ковачева, представен за участие в конкурса, е монографията „Новините от света. За смисъла и ползите от международната журналистика” (Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2020). Тя е в обем от 216 стр. и е разделена на увод, осем части, заключение и библиография. Книгата изследва интересната и актуална тема за нуждата от преосмисляне на особеностите и значението на международните новини. Заложената концептуална позиция е, че традиционното делене между вътрешнополитическа и международна журналистика в съвременната медийна ситуация губи своята релевантност – световните събития оказват също толкова голямо значение върху отделните национални общества, колкото и собствените проблеми и конфликти, и познаването им изисква проявлението на нова релефлексия не само от просветената (или любопитна) аудитория, но и от журналистическите екипи. Големият научно-изследователски принос на д-р Ковачева е стремежът ѝ да очертае, както авторката сама посочва, „значението на пет фактора, които са решаващи по отношение на настоящите предизвикателства и възможните хоризонти пред международната журналистика: диктатът на постистината; политическата поляризация, резултат от политиката на идентичността и популизма; и изместването на журналистиката от пропагандата”. (с.12-13)

В структурно отношение текстът конструира две взаимосвързани области. Първата засяга международните новини и техните особености, съобразно познати научни концепции (определянето на дневния ред, новинарските стойности, тезата за рамкирането при новините, особеностите на етноцентризма, транснационализацията и европеизацията). Като продължение се наблюдават модерните теми за особеностите и значението на истината, обективността и достоверността в журналистиката, акцента върху емоционалните реакции и личната преценка, постистината, дезинформацията и фалшивите новини. Обрисуваната картина, през която аудиторията получава информация – най-вече чрез социалните медии, ясно доказва, че те са не само новини, но и позиции, които целят да формират определени мнения и реакции в реципиентите.

Втората област е по-широка и разноаспектна като проблематика, концентрирана повече в полето на международната политика. Тя маркира съществените теми като влиянието на идеологиите, публичната криза, в която се смята, че е изпаднала либералната демокрация, политиката на негодуванието (по израза на Франсис Фукуяма) и нейното продължение чрез развитието на популизма като модел на национална позиция и медийна репрезентация (включително утвърждаването на европейския популизъм и европейския скептицизъм, българския популизъм). Разгледана е и темата за политическата поляризация и връзката с медийното потребление и характера на медийната система (по модела на Халин и Манчини).

Важен приносен характер има изследването на особеностите на българския преход и трудните процеси на европейска интеграция, резултат от политическата и икономическата изостаналост на страната ни, неефективната класова сегрегация и транснационалното диференциране между център и периферия, утвърждаването на новите модели на политиката на идентичността. Анализът е пречупен през описание на реални проблеми като неприемането в България на Истанбулската конвенция, универсалността на човешките права и пр. Приносно е изследването на важни световни промени и проблеми и тяхното репрезентиране в медиите – като тероризъм, бедност, военни действия, религиозни ограничения, появата на нови световни сили като Индия и Китай, влиянието на утопични представи за



формирането на единен световен ред, използването на религията като инструмент за политическо влияние и др.

Представените в конкурса втора монография, две глави от монографии и 9 статии могат да бъдат обобщени в четири тематични групи. Първата тема е най-подробно разработена и отразява европеизацията на публичните сфери в България. Тя може да бъде наблюдавана във втората монография, включена в конкурса – „Център и периферия на европеизираните публични сфери” (Ciela, 2017), която се основава на докторската дисертация на кандидата, в статията със сходно название, както и в представената на английски език глава от колективна монография със заглавие „Europeanisation and peripheralisation of Bulgarian public sphere”, в статията „Европейски“ vs. „традиционни“ ценности в българските медии”. Авторската интерпретация контрастно формира два проблематични полюса – от една страна това са начините, по които интеграцията на България в ЕС влияе върху процеса на европеизация на националните публични сфери, а от друга: периферизацията на националното поведение, което позволява избирателно прилагане (или неприлагане) на европейските медийни модели и практики. В емпиричен план д-р Ковачева сравнява медийното поведение на българските и британските медии спрямо фактори, които имат съществено значение за тяхното медийно въздействие (например, както авторката сама определя, „влиянието на платеното отразяване на партийните кампании върху редакционното съдържание, проблемите със собствеността на медиите, редакционната независимост, саморегулацията”). Приносен характер имат въведените авторски дефиниции на понятията „център“, „периферия“ и „периферизация“, както и обосноваването на критериите за анализ на процеса на европеизация, която е възприета като елемент от процеса на транснационализация на публичните сфери.

Втората тема е посветена на спецификите на външнополитическото поведение на различни държави – България и страните от Балканския регион, Великобритания и проблемите около Брекзит, санкциите на ЕС срещу Русия. Тя е включена в глава от колективната монография със заглавие „Медиатизираното измерение на външната политика” (Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2017), написана заедно с проф. Мария Нейкова, в статии, публикувани в Годишника на Софийския университет „Св. Кл. Охридски”, Факултет по журналистика и масова комуникация като „Санкциите срещу Русия“ в предизборната кампания 2017 – политически (зло)употреби” и „Брекзит – можехме ли да го предвидим?”. Темата е концептуално разностранна, но времево концентрирана. От една страна се третира българският външнополитически дневен ред по време на предизборната кампания през 2017 г., съобразно неговата медийна репрезентация от водещите телевизионни канали БНТ, БТВ и Нова телевизия. От друга – изследва се въпросът за санкциите срещу Русия, наложени от ЕС в отговор на анексията на Крим и дестабилизирането на Украйна отново през призмата на предизборната кампания през 2017 г. И от трета – прави се опит за обяснение на резултатите от референдума за членството на Великобритания в ЕС през 2016 г. чрез представената в британската преса аргументация.

Третата тема, насочена към проблема за хибридните войни в медийното пространство, също е активно разработвана от гл. ас. д-р Ралица Ковачева. Тя е представена чрез написаната на английски език статия „Hybrid threats in Bulgarian media” и статии, публикувани в български научни списания и сборници като „Хибридната война: политическа употреба и медийна репрезентация”, „Хибридната война“ в българските медии“. В теоретичен план текстовете изясняват модерното понятие „хибридна война” (и неговите синоними „хибридни заплахи“, „хибридни атаки“, „хибридно влияние“) в рамките на онлайн противопоставянето между Русия и страните от ЕС – както на ниво политически документи, така и при медийното отразяване.

Четвъртата тема, която засяга актуалната роля и значение на социалните мрежи при формирането на общественото мнение, е отразена чрез статиите „Социалните медии като „его камери“: ефекти върху медиите и журналистиката” и „Фалшива новина ли са фалшивите новини”. Гл. ас. д-р Ковачева обвързва определени аспекти на ирационалното поведение на аудиторията с възможностите на социалните медии да разпространяват дезинформация и фалшиви новини.



III. Заключение

Представените изследвания – монография, глави от книги, научни статии, цитирания, лекционни курсове показват професионалното и научно развитие на гл. ас. д-р Ралица Ковачева, интересите ѝ в областта на международната политика и международните отношения, журналистиката, политологията, дипломатията. Изследователският ѝ анализ е формиран въз основа на важни научни концепции, подробни и актуални емпирични заключения при наблюдението на практиката на различни български медии. Затова съобразно важните научни изследвания на гл. ас. д-р Ралица Ковачева и на дейността ѝ като университетски преподавател, убедено препоръчам на уважаемите членове на научното жури да ѝ присъдят академичната длъжност „доцент” в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Международна журналистика).

Дата: 06.03.2021 г.

Член на журито:

/доц. д-р Мария Попова/